STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY CHRISTINE STIX-HACKL přednesené dne 23. března 2006 [1]

I – Úvodní poznámky

1. Toto řízení se týká přístupu k povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách ve Francii a v souvislosti s tím také uznání diplomu „Bachelor of Arts in Fine Arts Valuations" vydaného ve Spojeném království. Jedná se přitom o otázku použitelnosti směrnice Rady 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému pro uznávání odborného vzdělávání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS (dále jen „směrnice 92/51") [2] nebo směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy (dále jen „směrnice 89/48") [3], zejména v otázce výkladu pojmu „povolání zahrnující poskytování právních rad" ve smyslu těchto směrnic. Pro úplnost je třeba poukázat na to, že obě uvedené směrnice byly nahrazeny směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací [4], která má být provedena do 20. října 2007.

II – Právní rámec

A – *Právo Společenství*

2. Směrnice 89/48 zavádí obecný systém uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy. Směrnice 92/51 doplňuje obecnou směrnici o vysokoškolských diplomech o povolání, pro která se podle směrnice 89/48 nevyžaduje diplom.

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — Úř. věst. L 209, s. 25; Zvl. vyd. 05/02, s. 47.

3 — Úř. věst. L 19, s. 16; Zvl. vyd. 05/01, s. 337.

4 — Úř. věst. L 255, s. 22.

3. Podle svého článku 2 se směrnice vztahuje na každého státního příslušníka členského státu, který chce vykonávat regulované povolání v hostitelském členském státě jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako zaměstnanec.

4. Podle čl. 1 písm. c) směrnice 89/48 a čl. 1 písm. e) směrnice 92/51 se regulovaným povoláním rozumí regulovaná odborná činnost nebo soubor činností, které tvoří toto povolání v členském státě.

5. Podle čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48 a čl. 1 písm. f) druhého pododstavce směrnice 92/51 se odborná činnost, na kterou se nevztahuje první pododstavec, považuje za regulovanou, jestliže je vykonávána členy sdružení nebo organizace, jejichž účelem je zejména podporovat a zachovávat vysokou úroveň v dotyčném oboru a které jsou k dosažení tohoto cíle uznány členským státem ve zvláštní formě a

— svým členům vydávají diplomy,

— zajišťují, aby jejich členové dodržovali pravidla pro výkon povolání, které stanoví, a

— udělují jim právo užívat označení nebo jeho zkratku nebo výhody z postavení odpovídajícího tomuto diplomu.

6. Článek 1 písm. d) třetí pododstavec směrnice 89/48 stanoví, že „nevyčerpávající výčet sdružení a organizací, které splňují podmínky druhého pododstavce v době přijetí této směrnice, je uveden v příloze. Pokud členský stát podle druhého pododstavce uzná sdružení nebo organizaci, uvědomí o tom Komisi, která zveřejní tuto informaci v *Úředním věstníku Evropských společenství*". Za Spojené království je v bodě 13 uvedené přílohy uvedena „Royal Institution of Chartered Surveyors".

7. Články 1 písm. a) obou uvedených směrnic obsahují legální definici pojmu „diplom". „Diplomem" ve smyslu směrnice 89/48 se rozumí jakýkoli diplom, osvědčení nebo jiný doklad o dosažené kvalifikaci nebo jakýkoliv soubor těchto diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů, který prokazuje, že jeho držitel úspěšně ukončil nejméně tříleté postsekundární studium nebo odpovídající dobu rozvolněného studia na univerzitě, vysoké škole nebo v jiném zařízení podobné úrovně, popřípadě že úspěšně ukončil odbornou přípravu požadovanou navíc

k postsekundárnímu studiu. Ohledně pojmu „diplom" ve smyslu směrnice 92/51 stanoví čl. 1 písm. a) druhá odrážka bod i) jako jednu z podmínek, že z dokladu o vzdělání vyplývá, že jeho držitel ukončil buď postsekundární studium, jiné než uvádí čl. 1 písm. a) druhá odrážka směrnice 89/48/EHS, nejméně jednoleté, nebo odpovídající dobu rozvolněného studia.

8. Článek 3 směrnice 89/48, který obsahuje zásady pro přístup k regulovanému povolání a jeho výkon, pro takový případ stanoví, že pokud je v hostitelském členském státě přístup k regulovanému povolání a jeho výkon podmíněn držením diplomu, nesmějí příslušné orgány z důvodů neodpovídající kvalifikace odmítnout povolit státnímu příslušníku členského státu přístup k uvedenému povolání a jeho výkon za stejných podmínek, které se vztahují na jeho vlastní státní příslušníky, jestliže je žadatel držitelem diplomu požadovaného v jiném členském státě pro přístup k dotyčnému povolání a pro výkon na jeho území a tento diplom byl vydán v některém členském státě.

9. Článek 3 směrnice 92/51 se liší rozsahem působnosti. V podstatě se použije, pokud je v hostitelském členském státě přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon podmíněn držením diplomu vymezeného v jedné z uvedených směrnic a žadatel je držitelem některého z těchto diplomů.

10. Obě uvedené směrnice nakonec stanoví ve svém čl. 3 prvním pododstavci písm. b) možnost pro žadatele, kteří nejsou držiteli požadovaných diplomů, aby získali přístup k povolání v hostitelském členském státě na základě dokladu o dosaženém vzdělání a o výkonu dotyčného povolání po dobu nejméně dvou let v jiném členském státě.

11. Článek 4 obou uvedených směrnic umožňuje hostitelskému členskému státu vázat přístup k regulovanému povolání na určité podmínky. Podle odstavce 1 může hostitelský členský stát také požadovat, aby žadatel prokázal odbornou praxi nebo aby absolvoval adaptační období nepřesahující 3 roky nebo složil zkoušku způsobilosti. Pokud hostitelský členský stát využije této možnosti, musí dát žadateli právo zvolit si mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti. Odchylně od této zásady může hostitelský členský stát trvat buď na adaptačním období, nebo na zkoušce způsobilosti, pokud se jedná o povolání, jejichž výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a v nichž poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva je základním a nezbytným předpokladem dotyčné odborné činnosti.

B – *Vnitrostátní právo*

12. Články L.321-1 až L.321-38 francouzského code de commerce (obchodní záko-

ník) upravují dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách. V článku L.321-4 je blíže stanovena činnost společností organizujících uvedené veřejné dražby.

13. Článek L.321-8 stanoví, že mezi řediteli, společníky nebo jejich zaměstnanci se musí nacházet nejméně jedna osoba, která má kvalifikaci požadovanou pro vedení veřejných dražeb nebo je držitelem diplomu nebo jiného oprávnění, které jsou za podmínek stanovených nařízením Conseil d'Etat uznávány v tomto oboru jako rovnocenné.

14. Nařízení č. 2001-650 ze dne 19. července 2001 přijaté k provedení článků L.321-1 až L.321-38 code de commerce, které se týká dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách (dále jen „nařízení") stanoví v článcích 16 až 25 požadované kvalifikace pro vedení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách a nařízení ze dne 29. srpna 2001 stanoví program a podmínky zkoušky umožňující přístup k adaptačnímu období požadovanému pro vedení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách.

15. Článek 16 nařízení mimo jiné stanoví:

„[...] Nikdo není oprávněn vést dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách, pokud nesplňuje následující podmínky. [...]

3. [...] být buď držitelem vnitrostátního diplomu prokazujícího ukončení právního vzdělání a vnitrostátního diplomu prokazujícího ukončení vzdělání v oboru dějin umění, užitého umění, archeologie nebo výtvarného umění, přičemž první z těchto diplomů musí představovat vysokoškolský titul ‚licence' a druhý z nich musí osvědčovat ukončení vzdělání odpovídající alespoň dvěma rokům vysokoškolského vzdělání, nebo držitelem osvědčení nebo diplomů, které jsou výjimečně připuštěny a jejichž seznam je stanoven společnou vyhláškou ministra spravedlnosti a ministra pro vysokoškolské vzdělávání.

4. Musí úspěšně složit zkoušku umožňující přístup k adaptačnímu období stanovenému v odstavci 1 této kapitoly.

5. Musí absolvovat adaptační období uvedené v bodě 4 za podmínek stanovených v odstavci 2 této kapitoly."

16. Článek 45 uvedeného nařízení se týká kvalifikací požadovaných od státních příslušníků jiného členského státu mimo Francie, který je členem Evropského společenství nebo smluvním státem Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru. Článek stanoví:

„Požadovanou kvalifikaci pro vedení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách mají, aniž by museli splnit pod-

mínky čl. 16 bodů 3, 4 a 5, státní příslušníci členského státu Evropského společenství nebo smluvního státu Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru, kteří úspěšně ukončili nejméně jednoleté postsekundární studium nebo odpovídající dobu rozvolněného studia, u nichž jednou z podmínek přijetí je úspěšné ukončení středoškolského studia požadovaného pro postoupení do vysokoškolského studia, jakož i odbornou přípravu získanou případně navíc v rámci tohoto postsekundárního studia a jsou držiteli:

1. jednoho nebo více diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání umožňujících výkon činnosti dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách ve členském státě nebo ve smluvním státě Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru, který upravuje přístup k povolání a jeho výkon, vydaného:

   a) buď příslušným orgánem uvedeného státu po ukončení odborného vzdělání získaného převážně v členském nebo smluvním státě nebo ve třetím státě ve vzdělávacím zařízení, které poskytuje vzdělání v souladu s právními a správními předpisy uvedeného členského nebo smluvního státu;

   b) nebo třetím státem, pokud je předloženo potvrzení vystavené příslušným orgánem členského nebo smluvního státu, který uznal diplom nebo diplomy, osvědčení nebo jiné doklady o dosaženém vzdělání, o tom, že držitel uvedeného diplomu nebo diplomů, osvědčení nebo jiného dokladu o dosaženém vzdělání má nejméně tříletou odbornou praxi v tomto státě;

2. jednoho nebo více diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání, prokazujících ukončení regulovaného vzdělávání nebo přípravy, které bylo specificky zaměřeno na výkon povolání v členském nebo smluvním státě, který přístup k tomuto povolání nebo jeho výkon neupravuje;

3. jednoho nebo více diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání získaných v členském nebo smluvním státě, který neupravuje ani přístup k povolání či jeho výkon, ani vzdělání či přípravu vedoucí k výkonu tohoto povolání a prokáží v tomto členském státě výkon povolání na plný úvazek po dobu alespoň dvou let během předchozích deseti let nebo po odpovídající dobu v případě práce na částečný pracovní úvazek s výhradou, že tento výkon je potvrzen příslušným orgánem tohoto státu."

17. Článek 48 nařízení svěřuje Conseil des ventes volontaires de meubles aux enchères

publiques (dále jen „Conseil") pravomoc přezkoumávat žádosti o uznání diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání osob, které splňují podmínky stanovené v článku 45 a zamýšlejí se usadit ve Francii.

18. Článek 49 nařízení stanoví:

„Pokud se jeho vzdělání týká podstatně odlišných oblastí od oblastí vymezených v článku 19, kdy součástí těchto programů je odborná zkouška, nebo pokud jedna nebo více dotčených odborných činností nejsou v členském státě původu regulovány nebo jsou regulovány podstatně odlišným způsobem, musí se žadatel před komisí stanovenou v článku 20 podrobit zkoušce způsobilosti, jejíž program a podmínky jsou stanoveny nařízením ministerstva spravedlnosti.

Conseil stanoví oblasti pro výše uvedené programy, ze kterých je třeba žadatele s přihlédnutím k jeho původnímu vzdělání zkoušet.

Conseil sdělí žadatelům výsledky zkoušky způsobilosti.

Nikdo se nemůže zkoušky účastnit více jak třikrát."

III – Skutkový stav, spor v původním řízení a předběžné otázky

19. Harold Price je držitelem diplomu „Bachelor of Arts with second class honours in Fine Arts Valuations", který byl ve Spojeném království uznán profesními organizacemi a ověřen Royal Institution of Chartered Surveyors (dále jen „RICS"), stejně jako Incorporated Society of Valuers and Auctioneers. Jak vyplývá ze spisu, H. Price však není členem RICS.

20. Dne 8. ledna 2002 podal H. Price u Conseil žádost o uznání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosaženém vzdělání ve smyslu článku 48 nařízení. H. Price uvedl, že má v oboru přibližně dvouletou odbornou praxi ve Spojeném království a více než roční odbornou praxi ve Francii.

21. Rozhodnutím ze dne 19. června 2003 povolila Conseil H. Pricemu, aby se podrobil zkoušce způsobilosti podle článku 49 nařízení, a uvedla, že bude zkoušen z následujících oborů: právo – vedení prodejů ve veřejných dražbách – pravidla pro výkon povolání. Dne 11. září 2003 zamítla

Conseil opravný prostředek, který H. Price podal dne 21. července 2003 proti tomuto rozhodnutí.

22. V žalobě ze dne 19. srpna 2003 podané ke Cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži) H. Price navrhl, aby posledně uvedený zrušil napadené rozhodnutí Conseil a určil „že splňuje podmínky pro řízení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách". V opačném případě H. Price navrhl předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda činnost dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách spadá do působnosti článku 4 směrnice 92/51, který hostitelskému státu umožňuje vyhradit si volbu mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti.

23. Jelikož Cour d'appel de Paris považoval výklad práva Společenství za nezbytný, rozsudkem ze dne 23. března 2005, který došel do kanceláře Soudního dvora 4. dubna 2005, požádal Soudní dvůr o rozhodnutí o těchto předběžných otázkách:

„1) Použije se směrnice Rady 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému pro uznávání odborného vzdělávání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS, na činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, jak je upravena články L.321-1 až L.321-3, L.321-8 a L.321-9 code de commerce?

2) Může se hostitelský členský stát v případě kladné odpovědi odvolávat na odchylku od čl. 4 odst. 1 písm. b) třetího pododstavce směrnice upravenou v čl. 4 odst. 1 písm. b) druhém pododstavci?"

IV – K první předběžné otázce

24. Svou první předběžnou otázkou se předkládající soud táže, zda se směrnice 92/51 vztahuje na činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách. Vzhledem k tomu, že osobní působnost směrnice 92/51 není zpochybňována, neboť H. Price jako britský státní příslušník členského státu EU chce v jiném členském státě, totiž ve Francii, vykonávat činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, zbývá přezkoumat, zda lze směrnici 92/51 použít z hlediska věcné působnosti. Pokud by tomu tak nebylo, přichází v úvahu ještě směrnice 89/48.

A – *Obecný předpoklad pro použití: regulované povolání v hostitelském členském státě*

25. Směrnici 92/51, jakož i směrnici 89/48, lze použít, pouze pokud činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách v hostitelském státě Francii spadá pod pojem regulovaného povolání ve smyslu příslušné směrnice.

26. Za regulované povolání se podle právní definice článku 1 obou uvedených směrnic považuje regulovaná odborná činnost nebo soubor činností, které tvoří toto povolání v členském státě.

27. Regulovanou odbornou činnost definuje článek 1 obou uvedených směrnic jako odbornou činnost, u níž jsou přístup k ní nebo její výkon nebo jeden ze způsobů jejího výkonu v členském státě vyhrazeny přímo nebo nepřímo na základě právních a správních předpisů držitelům diplomu.

28. Pojem regulovaného povolání musí být vykládán autonomně podle práva Společenství. Zároveň je ale třeba vykládat podle práva Společenství otázku, zda určité činnosti jsou povoláními ve smyslu směrnice 89/48.

29. Podle judikatury Soudního dvora [5] je povolání nebo odborná činnost regulována tehdy, pokud v dotčeném členském státě existují právní předpisy upravující přístup k tomuto povolání nebo výkonu této činnosti. Taková právní úprava může být buď přímá, nebo nepřímá. O přímou úpravu jde tehdy, pokud právní nebo správní předpisy hostitelského členského státu obsahují ustanovení výslovně vyhrazující dotčenou odbornou činnost osobám, které splňují určité podmínky, zatímco těm, které tyto podmínky nesplňují, je výkon uvedené činnosti zakázán [6].

30. Ve Francii je činnost společností provozujících dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách upravena v článcích L.321-4 až L.321-38 code de commerce. Jelikož podle článku L.321-8 musí být v takových společnostech nejméně jedna osoba, která má kvalifikaci pro vedení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, články L.321-4 až

5 — Rozsudky ze dne 1. února 1996, Aranitis (C-164/94, Recueil, s. I-135, body 18 a 33), a ze dne 8. července 1999, Fernández de Bobadilla (C-234/97, Recueil, s. I-4773, bod 16).

6 — Výše uvedené Aranitis, bod 19, a Fernández de Bobadilla, bod 17.
V tomto ohledu viz rovněž rozsudek ze dne 7. října 2004, Komise v. Francie (C-402/02, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), týkající se kvalifikace na základě ustanovení upravujících přístup k regulovanému povolání.

L.321-38 upravují – i když nepřímo – činnost takového ředitele. Přímou úpravu naproti tomu obsahuje článek L.321-9, který zejména stanoví, že pouze ředitelé dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách jsou oprávněni vést prodeje věcí ve veřejných dražbách.

31. Přístup k činnosti ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách je ve Francii podrobně upraven formou nařízení. Zejména články 16 a násl. uvedeného nařízení stanoví, že přístup k tomuto povolání je podmíněn držením vysokoškolského diplomu v oboru práva nebo jiného vysokoškolského diplomu osvědčujícího složení zkoušky umožňující přístup k adaptačnímu období a jeho absolvování.

32. Také možnost přístupu pro občany EU a státní příslušníky zemí EHP, která je upravena v článku 45 nařízení, stanoví určité odchylné podmínky pro výkon činnosti ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách.

33. Jak přístup k činnosti ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, tak i její výkon je tedy ve Francii přímo upraven právními předpisy, neboť výkon uvedené činnosti je vyhrazen pouze osobám, které prokáží požadovanou kvalifikaci. Uvedená činnost je tedy v hostitelském členském státě regulovaným povoláním.

B – *Určení použitelné směrnice*

34. V průběhu řízení bylo několikrát poukázáno, že není použitelná směrnice 92/51 uvedená předkládajícím soudem, nýbrž směrnice 89/48. Dále je proto nutné odpovědět na otázku, která z obou směrnic se použije na takovou situaci, jako je situace v původním řízení.

1. Vymezení působnosti obou směrnic o uznávání

35. Před přezkoumáním otázky, zda vzdělání požadované pro povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách představuje diplom ve smyslu směrnice 92/51, je užitečné nejprve určit působnost obou směrnic.

36. Proto, aby činnost ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách spadala do věcné působnosti směrnice 92/51, musela by být v hostitelském členském státě regulovaným povoláním podle čl. 3 prvního pododstavce ve spojení s čl. 1 písm. e) směrnice 92/51 a bylo by třeba, aby přístup k tomuto povolání byl podmíněn držením diplomu ve smyslu čl. 3 prvního pododstavce ve spojení s čl. 1 písm. a) směrnice 92/51.

37. Směrnice 92/51, jak prokazuje její třetí, čtvrtý a devátý bod odůvodnění, doplňuje a rozšiřuje koncept, na kterém spočívá směrnice 89/48. Podle třetího bodu odůvodnění je směrnice 89/48 omezena na uznávání vysokoškolských diplomů. Podle čtvrtého a devátého bodu odůvodnění se má směrnicí 92/51 vytvořit doplňující systém, „[...] který musí zahrnovat úrovně vzdělávání a odborné přípravy, na které se nevztahuje původní obecný systém, totiž ty, které odpovídají jinému postsekundárnímu vzdělávání a odborné přípravě a jinému rovnocennému vzdělávání a odborné přípravě, a dále ty, které odpovídají dlouhodobému či krátkodobému středoškolskému studiu doplněnému případně odbornou přípravou nebo praxí".

38. Pro vymezení působnosti obou směrnic o uznávání je tedy rozhodující úroveň vzdělání. Obě směrnice o uznávání systematicky zahrnují celkově tři úrovně vzdělání: středoškolské studium, krátkodobé studium a všechny obory vzdělávání a odborné přípravy uvedené v příloze C, jakož i nejméně tříleté postsekundární studium [7].

39. Vzhledem k tomu, že směrnice 92/51 podle svého čl. 1 písm. a) zahrnuje první dvě úrovně vzdělání a směrnice 89/48 podle svého čl. 1 písm. a) zahrnuje třetí úroveň vzdělání, musí na základě směrnice 92/51 kromě uznání stanoveného v rámci příslušné úrovně vzdělání dojít také k uznání mezi těmito úrovněmi (tzv. možnost přechodu).

40. Tato možnost přechodu nebo prostupnosti mezi jednotlivými úrovněmi vzdělávání vedla k velmi složité úpravě o uznávání stanovené v článku 3 směrnice 92/51. Podle článku 3 směrnice 92/51 přichází v úvahu vícero případů uznání, které spadají do působnosti směrnice 92/51 nebo směrnice 89/48 nebo nespadají do žádné z těchto směrnic. Následuje pokus o poskytnutí systematického znázornění.

7 — Viz v tomto ohledu Hildegard Schneider, *Die Anerkennung von Diplomen in der Europäischen Gemeinschaft*, 1995, s. 239.

41. Nejprve je třeba podle článku 3 prvního pododstavce směrnice 92/51 rozlišit, zda hostitelský členský stát požaduje pro výkon příslušného povolání diplom ve smyslu směrnice 92/51 nebo směrnice 89/48.

42. Poté se musí ověřit, zda je v členském státě vzdělání vůbec dotčené povolání žadatele regulováno [čl. 3 první pododstavec písm. a) a b) směrnice 92/51]. Pokud tomu tak není, závisí použití směrnice 92/51 podle čl. 3 prvního pododstavce písm. b) na tom, zda žadatel vykonával v konkrétním případě odpovídající povolání po určitou dobu. Nejedná-li se o žádnou z těchto možností, nepoužije se žádná z uvedených směrnic o uznávání, přičemž je však hostitelský členský stát vázán základními svobodami.

43. Je-li povolání v členském státě vzdělání regulováno, je třeba dále přezkoumat, zda uvedený členský stát požaduje pro přístup k tomuto povolání diplom ve smyslu směrnice 92/51 nebo směrnice 89/48.

44. Konečně je třeba podle čl. 3 prvního pododstavce písm. a) směrnice 92/51 přezkoumat, zda je žadatel také skutečně držitelem požadovaného diplomu ve svém členském státě vzdělání. Naproti tomu pokud žadatel není držitelem požadovaného diplomu, nepoužije se v případě nedostatečných odborných zkušeností [čl. 3 první pododstavec písm. b)] žádná z uvedených směrnic, nýbrž ta základní svoboda, pod níž výkon dotčeného povolání spadá [8]. Přitom se uplatní zejména zásady vycházející ze základních svobod rozvinuté v rozsudku ve věci Vlassopoulou [9].

45. Pro použití směrnice 92/51 na původní řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce by tedy musela nastat jedna z následujících situací:

— hostitelský členský stát nebo členský stát vzdělání požadují diplom ve smyslu směrnice 92/51 a žadatel je držitelem takového diplomu [čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 92/51], nebo

— jeden z obou států požaduje diplom ve smyslu směrnice 92/51 a druhý diplom ve smyslu směrnice 89/48 a žadatel je držitelem diplomu požadovaného členským státem vzdělání [tzv. možnost

8 — Viz k této situaci Martin Wasmeier, „Aktuelle Fragen im Zusammenhang mit der Anerkennung von Berufsabschlüssen", *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 1999, s. 746 (749).

9 — Rozsudek ze dne 7. května 1991, Vlassopoulou (C-340/89, Recueil, s. I-2357).

přechodu podle čl. 3 prvního pododstavce písm. a) směrnice 92/51] [10], nebo

— hostitelský členský stát požaduje diplom ve smyslu směrnice 92/51, dotyčné povolání není v členském státě vzdělání regulováno, ale žadatel má požadované odborné zkušenosti [čl. 3 první pododstavec písm. b) směrnice 92/51].

46. Pro zjištění, zda v původním řízení nastala jedna z těchto situací, je třeba zkoumat, který diplom požaduje hostitelský členský stát, zda je povolání regulováno v členském státě vzdělání a který diplom požaduje členský stát vzdělání.

2. Podrobné podmínky

a) Druh diplomu požadovaného hostitelským členským státem

47. Pro zjištění, který diplom požaduje Francie jako hostitelský členský stát pro činnost ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách, je nutné zkoumat předpisy francouzského práva, které upravují podmínky pro výkon této činnosti. Odpověď na tuto otázku předpokládá výklad sporné francouzské úpravy o přístupu k povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách. Soudnímu dvoru přitom v zásadě nepřísluší podávat výklad vnitrostátního práva v rámci řízení o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 ES. Nicméně s cílem poskytnout vnitrostátnímu soudci užitečnou odpověď jsou dále uvedeny některé poznámky týkající se vnitrostátního práva.

48. Kvalifikace požadované pro vedení dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách jsou stanoveny v článku 16 nařízení. Nejprve je třeba být držitelem vnitrostátního diplomu prokazujícího ukončení právního vzdělání a vnitrostátního diplomu prokazujícího ukončení vzdělání v oboru dějin umění, užitého umění, archeologie nebo výtvarného umění, přičemž první z těchto diplomů musí představovat nejméně vysokoškolský titul „licence" (tedy tři roky studia na vysoké škole) a druhý z nich musí osvědčovat ukončení vzdělání odpovídající alespoň dvěma rokům vysokoškolského vzdělání. Požaduje se tedy vysokoškolské vzdělání v celkové délce nejméně pěti let. Kromě toho je třeba, po složení zkoušky umožňující přístup, absolvovat dvouleté adaptační období.

49. Podle článku 16 nařízení tedy závisí výkon povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách na

10 — Viz zprávu Komise určenou Radě a Evropskému parlamentu o používání směrnice 92/51/EHS v souladu s článkem 18 směrnice 92/51/EHS [KOM(2000) 17, bod 201 a násl.].

vícero podmínkách, z nichž tři se týkají vzdělání (vysokoškolské studium, zkouška umožňující přístup a adaptační období). Tyto tři podmínky jsou stanoveny v uvedeném pořadí. Z tohoto znění lze učinit závěr, že vysokoškolský diplom, jakož i adaptační období jsou nedílnou součástí vzdělání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách a nikoli pouze obecnou kvalifikací.

50. Pro tento výklad hovoří také teleologický argument: smyslem a účelem uvedené úpravy je, mimo jiné, aby mohli dvouleté adaptační období absolvovat pouze ti, kteří předtím ukončili příslušné vysokoškolské vzdělání. Adaptační období tedy představuje druh specializace, které předchází obecné právní vzdělání a vzdělání v oboru umění. Proto je vysokoškolské vzdělání nutnou a nepostradatelnou součástí celkového vzdělání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách.

51. Podle judikatury Soudního dvora je zřetelné, že je třeba odkázat na „konečný produkt". Soudní dvůr tak ve věci Morgenbesser [11] ohledně povolání advokáta uvedl, že francouzský státní příslušník, který je držitelem „maîtrise en droit", ale následně neabsolvoval praktickou přípravu k povolání advokáta, se nemůže odvolávat na směrnici 89/48. Vedle akademické kvalifikace je třeba zohlednit také praktickou přípravu. Teprve jejím naplněním se považuje celkové vzdělání advokáta za ukončené. V této souvislosti se hovoří o „konečném produktu", tj. že pouze obě části vzdělání dohromady mohou být uznány jako celkové vzdělání podle směrnice 89/48 a že nepostačuje praktická příprava ve smyslu směrnice 92/51 [12].

52. V rozsudku Burbaud [13] to Soudní dvůr potvrdil ohledně povolání správce nemocnice, když v bodě 35 konstatoval, že doklad o dosaženém vzdělání Isabel Burbaud osvědčoval ukončení nejméně tříletého postsekundárního vzdělání. To znamená, že Soudní dvůr považoval právnický diplom a následnou praktickou přípravu za celek.

53. Tato judikatura týkající se konečného produktu se uplatní na povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve

11 — Rozsudek ze dne 13. listopadu 2003, Morgenbesser (C-313/01, Recueil, s. I-13467, bod 54).

12 — Srov. Schneider (uvedeno výše v poznámce pod čarou č. 7), s. 172 a násl.; Sabine Regelin, Berufliche Befähigungsnachweise und ihre Anerkennung, In: Oetker/Preis (vyd.), *Europäisches Arbeits- und Sozialrecht*, s. 49; Ulrich Müller-Bernhardt, Anerkennung von Hochschuldiplomen im Gemeinschaftsrecht, *Recht der Jugend und des Bildungswesens*, 1989, s. 130 (134).

13 — Rozsudek ze dne 9. září 2003, Burbaud (C-285/01, Recueil, s. I-8219).

veřejných dražbách, které je předmětem tohoto řízení. Pokud Soudní dvůr považuje ohledně povolání správce nemocnice tříleté vysokoškolské vzdělání a dodatečné dvouleté postsekundární vzdělání za diplom ve smyslu směrnice 89/48, mělo by totéž *a minore ad maius* platit u povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, jelikož odborné vzdělání a příprava pro toto povolání kromě postsekundární praktické přípravy předpokládá ne jeden, nýbrž dva vysokoškolské diplomy (prokazující ukončení právního vzdělání a vzdělání v oboru dějin, archeologie nebo umění) a teprve toto odborné vzdělání a příprava by měly představovat diplom ve smyslu směrnice 89/48.

54. Vzdělání pro povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách se skládá – v zásadě – z vysokoškolského vzdělání trvajícího nejméně pět let a z dvouletého odborného vzdělávání a přípravy.

55. Povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách je povoláním, které předpokládá podobnou strukturu vzdělání jako povolání správce nemocnice: u obou povolání navazuje na vysokoškolské právnické vzdělání adaptační období, které připravuje na specifické požadavky dotčeného povolání a které přesahuje pouhé právnické vzdělání.

56. Nicméně námitka, která by mohla být uplatněna ohledně srovnatelnosti s povoláním advokáta, a podle které požadované odborné vzdělání a příprava pro toto povolání, v rozporu s tím, co platí pro povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách, představuje homogenní právní vzdělání složené z teoretické a praktické části, ztrácí veškerou relevanci ohledně povolání správce nemocnice.

57. Pokud se vyjde z výše uvedeného obvyklého případu odborného vzdělání a přípravy, spadá povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách pod směrnici 89/48.

58. Ovšem článek 17 nařízení stanoví, že žadatelé, kteří prokáží nejméně sedmiletou relevantní odbornou praxi a navíc úspěšně složí zkoušku způsobilosti, odchylně od článku 16 nařízení nepotřebují žádné vzdělání ve smyslu článku 1 nařízení – a tedy ani diplom ve smyslu směrnice 89/48 – pro výkon povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách. Vzhledem k tomu, že toto ustanovení je pouze výjimkou ze základního pravidla uvedeného v článku 16 nařízení, a neupravuje tedy samostatně přístup k povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách, nemá dopad na otázku existence diplomu ve smyslu směrnice 89/48.

59. Vyjde-li se tedy u otázky posouzení z požadavků stanovených ve Francii článkem 16 nařízení, je třeba dojít k závěru, že hostitelský členský stát, tedy Francie, požaduje pro přístup k povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách diplom ve smyslu směrnice 89/48.

92/51. Zadruhé článek 3 směrnice 92/51 stanoví použití této směrnice také tehdy, pokud hostitelský členský stát požaduje diplom ve smyslu směrnice 92/51, ale povolání není v členském státě vzdělání regulováno a žadatel má požadované odborné zkušenosti.

b) Požadavky v členském státě vzdělání

60. To ale platí pouze v případě, že se nevyjde z článku 45 nařízení. Podle tohoto ustanovení se požaduje absolvování nejméně jednoletého postsekundárního studia. Tento francouzský předpis tedy požaduje pouze diplom ve smyslu směrnice 92/51. Článek 45 se rozsahem osobní působnosti vztahuje pouze na státní příslušníky určitých států. Vzhledem k tomu, že k nim patří také H. Price, tento předpis se na něj vztahuje.

62. Za účelem určení, zda členský stát vzdělání požaduje diplom ve smyslu směrnice 92/51 pro výkon povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách, je třeba nejprve přezkoumat, zda je toto povolání v členském státě vzdělání regulováno.

61. Směrnice 92/51 je použitelná, nastane-li jedna z těchto situací: pokud hostitelský členský stát, tj. Francie, požaduje pouze diplom ve smyslu směrnice 92/51 (použitelnost článku 45 nařízení) nebo pokud nastane případ použití článku 3 směrnice 92/51. K tomu patří zaprvé takzvaná situace „přechodu", kdy sice hostitelský členský stát požaduje diplom ve smyslu směrnice 89/48, ale členský stát vzdělání požaduje pouze doklad ve smyslu směrnice 92/51. To znamená, že i v případě použití článku 16 nařízení může být relevantní směrnice

i) Právní úprava povolání v členském státě vzdělání

63. Nejprve je třeba uvést, že povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách pod tímto názvem ve Spojeném království neexistuje. Obdobná činnost je tam vykonávána pod názvem „Valuer/Auctioneer: Fine Arts".

64. Povolání „auctioneer" není upraveno žádným zvláštním předpisem. Není tak třeba ani zkoušky, ani povolení, ani příslušnosti k profesní organizaci. Z toho vyplývá, že ve Spojeném království není povolání „Valuer/ Auctioneer: Fine Arts" regulováno.

65. Příslušnost k určitým institucím nicméně přináší zvláštní výhody v hospodářském životě. K uznaným institucím patří ve Spojeném království RICS, Society of Fine Art Auctioneers nebo National Association of Valuers and Auctioneers. RICS uděluje za určitých podmínek titul „Chartered Surveyors" nebo „Chartered Arts and Antiques Surveyors".

66. Článek 1 písm. f) druhý pododstavec směrnice 92/51 bere v úvahu tuto zvláštnost, a proto stanoví, že odborná činnost upravená profesními sdruženími se považuje za odbornou činnost regulovanou státem, pokud je tato úprava dotyčným členským státem uznána.

67. Směrnice 92/51 blíže nestanoví, která profesní sdružení a organizace odpovídají těmto kritériím. Avšak směrnice 89/48 obsahuje ve svém čl. 1 písm. d) druhém pododstavci stejné ustanovení. V příloze uvedené směrnice se nachází seznam profesních sdružení a organizací, které splňují tyto podmínky. V bodě 13 je uvedena „Royal Institution of Chartered Surveyors".

68. Zůstává ale sporné, zda lze seznam profesních sdružení a organizací splňujících podmínky čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48 použít obdobně v případě čl. 1 písm. f) druhého pododstavce směrnice 92/51.

69. Pro kladnou odpověď na tuto otázku hovoří více argumentů: směrnice 92/51 má, jak napovídá její úplný název, doplňovat obecnou směrnici o vysokých školách 89/48 [14]. Je třeba ji číst a vykládat pouze ve spojení s uvedenou směrnicí. To hovoří pro obdobné použití ustanovení směrnice 89/48 na skutečnosti, které spadají do působnosti směrnice 92/51.

70. S takovým obdobným použitím je třeba souhlasit, zejména když směrnice 92/51 upravuje určitou oblast věcně stejným způsobem jako směrnice 89/48. Tak tomu je v projednávané věci, protože obě směrnice obsahují ohledně úpravy povolání profesními

14 — Pátý bod odůvodnění směrnice 92/51.

sdruženími a organizacemi totéž ustanovení; proto je správné zohlednit seznam těchto sdružení pro účely obou uvedených směrnic.

71. Pro použití tohoto seznamu na směrnici 92/51 hovoří dále také skutečnost, že RICS stanoví profesní pravidla pro povolání spadající do působnosti směrnice 89/48. Proto by to tím spíše měl být případ povolání spadajících do působnosti směrnice 92/51, protože podmínky pro přístup k výše uvedeným povoláním jsou snadnější.

72. První podmínka pro použití čl. 3 odst. 1 směrnice 92/51 je tedy splněna pouze v případě, kdy se nevychází z povolání „auctioneers", nýbrž z povolání „Chartered Surveyors" nebo „Chartered Arts and Antiques Surveyors".

ii) Podmínky stanovené v členském státě vzdělání

73. Pokud se následující posouzení podmínek stanovených v členském státě vzdělání týká použití směrnice na konkrétní skutkový stav, přísluší vnitrostátnímu soudci.

74. V případě, že se ve Spojeném království jedná o regulované povolání, je třeba dále přezkoumat, zda se ve Spojeném království pro výkon tohoto povolání požaduje diplom ve smyslu směrnice 92/51, tedy nanejvýše diplom osvědčující ukončení dvouletého vysokoškolského vzdělání.

75. Směrnice 89/48 by se naproti tomu použila, pokud by se vycházelo z požadavků pro „Chartered Surveyors" nebo pro „Chartered Arts and Antiques Surveyors". Posoudit, zda jsou splněny podmínky týkající se „Chartered Surveyors" nebo „Chartered Arts and Antiques Surveyors", přísluší vnitrostátnímu soudci.

76. Dojde-li se k závěru, že členský stát vzdělání, tedy Spojené království, požaduje pro přístup k povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách diplom ve smyslu směrnice 92/51, musel by dotčený žadatel být také držitelem požadovaného diplomu ve smyslu směrnice 92/51, aby se směrnice 92/51 použila na povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách.

77. Vyjde-li se z povolání „auctioneer", nejedná se o regulované povolání a z toho důvodu se nepoužije ani jedna z uvedených směrnic.

iii) Splnění podmínek Haroldem Pricem

78. Dále je třeba s ohledem na okolnosti projednávané věci přezkoumat, jaký diplom má žadatel v původním řízení a jakou má praxi. Tyto údaje nejsou ve spisu obsaženy, například příslušnost k některé uznané instituci, nebo jsou zpochybněny, zejména dvouletá praxe v členském státě vzdělání, to jest ve Spojeném království.

79. Nicméně vzhledem k tomu, že takový přezkum zahrnuje použití směrnice na projednávanou věc, jde rovněž o úkol příslušných vnitrostátních soudů. Pokud totiž Soudnímu dvoru přísluší poskytnout vnitrostátnímu soudu výklad nezbytný pro rozhodnutí sporu, vnitrostátnímu soudu přísluší kvalifikovat dotčené činnosti s ohledem na kritéria stanovená Soudním dvorem. Použití právních předpisů Společenství, jakož i vnitrostátních prováděcích předpisů zůstává v projednávaném případě úkolem vnitrostátního soudu [15].

15 — Rozsudek ze dne 14. prosince 2000, Fazenda Pública (C-446/98, Recueil, s. I-11435, bod 23), a rozsudek Burbaud (výše uvedený v poznámce pod čarou 13, bod 58).

C – *Mezitímní závěr*

80. Na první předběžnou otázku je třeba odpovědět tak, že směrnice Rady 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému pro uznávání odborného vzdělávání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS, má být vykládána v tom smyslu, že se použije na činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách podle francouzského práva, pouze pokud toto povolání není ve Spojeném království regulováno a žadatel splňuje podmínky čl. 3 prvního pododstavce písm. b) směrnice nebo pokud se ve Spojeném království požaduje pro povolání diplom ve smyslu této směrnice. Zda jsou tyto podmínky splněny, musí rozhodnout vnitrostátní soudce.

V – Ke druhé předběžné otázce

81. Druhou předběžnou otázkou se předkládající soud ptá, zda si hostitelský členský stát může v případě použitelnosti směrnice 92/51 na povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách vyhradit volbu mezi „adaptačními nástroji", které představují adaptační období a zkouška způsobilosti, namísto aby ponechala tuto volbu žadateli. Stejná otázka vzniká v případě použitelnosti směrnice 89/48.

82. Podstatou této otázky je, zda povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí

ve veřejných dražbách je povoláním vyžadujícím přesnou znalost vnitrostátního práva, kdy základním a nezbytným předpokladem činnosti je poskytování právních rad nebo právní pomoci ohledně vnitrostátního práva, protože v takovém případě hostitelský členský stát může podle čl. 4 prvního pododstavce písm. b) obou směrnic bránit žadateli ve volbě mezi zkouškou způsobilosti a adaptačním obdobím.

A – *K přípustnosti druhé předběžné otázky*

83. Vzhledem k obsahu a formulaci druhé předběžné otázky se zdá užitečné ověřit její přípustnost.

84. Podle ustálené judikatury Soudního dvora je možné odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem, pouze pokud je zjevné, že žádaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [16].

85. V projednávané věci je třeba přezkoumat vztah mezi požadovaným výkladem práva Společenství a předmětem sporu v původním řízení. Druhá otázka tak, jak je formulována předkládajícím soudem, totiž předpokládá použitelnost směrnice 92/51.

86. Jelikož otázka použitelnosti směrnice 92/51 na skutkové okolnosti sporu v původním řízení může být zodpovězena pouze ve fázi řízení před vnitrostátním soudem, je sporné, zda je splněna podmínka stanovená judikaturou, podle které musí být odpověď na předběžnou otázku nezbytná pro řešení sporu.

87. Podle judikatury Soudního dvora je nicméně třeba neposuzovat příliš striktně podmínky přípustnosti předběžných otázek. Rozhodující tedy je, zda může být výklad práva Společenství užitečný pro předkládající soud. „Jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout.“ [17]

16 — Rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra (C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 39); ze dne 22. ledna 2002, Canal Satélite Digital (C-390/99, Recueil, s. I-607, bod 19); ze dne 27. února 2003, Adolf Truley (C-373/00, Recueil, s. I-1931, bod 22 a násl.), a ze dne 5. února 2004, Schneider (C-380/01, Recueil, s. I-1389, bod 22).

17 — Viz zejména rozsudky ze dne 15. prosince 1995, Bosman (C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 59), PreussenElektra, výše uvedený v poznámce pod čarou 16, bod 38, Canal Satélite Digital, výše uvedený v poznámce pod čarou 16, bod 18), a ze dne 10. prosince 2002, der Weduwe (C-153/00, Recueil, s. I-11319, bod 31).

88. V projednávané věci je třeba zdůraznit, že z důvodu použitelnosti jedné z uvedených směrnic je pro předkládající soud užitečný výklad pojmu povolání zahrnující poskytování právních rad ve smyslu směrnice.

B – *Pojem povolání zahrnující poskytování právních rad ve smyslu směrnic*

89. Nejprve je třeba zkoumat, zda povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách je povoláním, které vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva. Na druhém místě je třeba ověřit, zda poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva je základním a nezbytným předpokladem dotyčné odborné činnosti.

90. V případě rozdílů jednak mezi členským státem původu a členským státem vzdělání a jednak hostitelským členským státem, pokud jde o délku nebo obsah vzdělání, může hostitelský členský stát stanovit v souladu s článkem 4 směrnice 92/51 dodatečné požadavky pro žadatele za účelem zajištění správné adaptace na nové profesní prostředí.

91. V případě odlišných vzdělávacích programů, tedy pokud se vzdělání žadatele týká teoretických nebo praktických oblastí, které se podstatným způsobem liší od vzdělávacího programu hostitelského členského státu, a které tak nejsou pokryty jeho diplomem, může hostitelský členský stát v souladu s čl. 4 odst. 1 písm. b) prvním pododstavcem, první odrážkou směrnice 92/51 konkrétně vyžadovat jako kompenzaci buď adaptační období nebo zkoušku způsobilosti. To platí rovněž, pokud je odborná činnost regulovaná v hostitelském členském státu definována šířeji než ve členském státu původu žadatele, a tento rozdíl je charakterizován zvláštním vzděláním, jehož oblasti nejsou pokryty diplomem žadatele [čl. 4 odst. 1 písm. b) první pododstavec, druhá odrážka směrnice 92/51].

92. Hostitelský členský stát, který využije této možnosti kompenzace, musí ponechat žadateli volbu mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti. Nicméně směrnice 92/51 v čl. 4 odst. 1 písm. b) třetím pododstavci první odrážce stanoví výjimku ze zásady svobodné volby, pokud se jedná o povolání, jehož výkon požaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a kdy základním a nezbytným předpokladem činnosti je poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva. V takovém případě si hostitelský členský stát může vyhradit tuto volbu.

93. Znění této odchylky stanovené pro povolání, které zahrnuje poskytování právních rad, se doslovně opakuje ve směrnici 89/48. Proto se zdá logické odkázat na historii vzniku tohoto pravidla v rámci směrnice 89/48.

94. Zkoumání vzniku dotčeného ustanovení ukazuje, že návrh Komise neobsahoval ani zkoušku způsobilosti, jakožto nástroj adaptace, ani uvedenou odchylku pro povolání zahrnující poskytování právních rad. K této právní úpravě se dospělo až na základě jednání v Radě souběžně s jednáními v právnických kruzích [18].

95. Ačkoliv Komise měla za to, že toto rozšíření ustanovení nebylo v souladu s *ratio legis* směrnice, který spočívá na vzájemné důvěře v kvalitu vzdělání [19], bylo přijato z důvodu výhrad členských států. Dotčené ustanovení směřuje k tomu, aby členským státům byla poskytnuta možnost ověřit, zda žadatel disponuje znalostí vnitrostátního práva požadovanou pro výkon dotyčného povolání, protože z důvodu rozdílů mezi vnitrostátními právními řády je méně zjevné než u jiných povolání, že kvalifikovaný státní příslušník jiného členského státu může úspěšně vykonávat své povolání v jiném členském státu.

96. Takto přijaté ustanovení je zvláštní tím, že se týká pouze některých povolání, a tím, že představuje odchylku od základní nosné zásady směrnice, která stanoví srovnatelnost ukončeného vzdělání.

97. Jiný aspekt historie vzniku hovoří ve prospěch širokého výkladu výjimky. Parlament tak chtěl změnit společný postoj Rady ve druhém čtení ve smyslu omezení podmínky týkající se znalosti vnitrostátního práva na právnická povolání v úzkém smyslu [20]. Tento návrh změny předložený Parlamentem však nebyl Radou převzat.

98. Naproti tomu skutečnost, že dotčené ustanovení nepředstavuje rovnocennou alternativu, nýbrž odchylné pravidlo, hovoří pro jeho úzký výklad.

18 — V tomto ohledu viz Schneider (uvedeno v poznámce pod čarou 7), s. 195.

19 — Tamtéž, s. 197.

20 — Usnesení týkající se společného postoje Rady k návrhu Komise s ohledem na přijetí směrnice o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy (Úř. věst. 1988, C 309, s. 44).

99. V této souvislosti pro výkon dotčeného povolání nestačí disponovat nějakými právními znalostmi. Rovněž nestačí vyžadovat znalosti výlučně v několika úzce omezených právních oblastech. Jinak by totiž například téměř všechny výdělečné činnosti spadaly pod odchylné ustanovení. To přitom nebylo záměrem zákonodárce Společenství. Rovněž lze velmi málo poukazovat na to, že se na povolání vztahují určitá pravidla o odpovědnosti.

100. Závěrem je třeba striktně posoudit rozsah a hloubku nebo přesnost požadovaných znalostí. To se týká jak požadovaných právních znalostí samotných, tak poradenské činnosti nebo právní pomoci poskytované v rámci povolání.

101. Při provádění směrnice 89/48 všechny členské státy využili možnost volby a zvolily zkoušku způsobilosti jako adaptační nástroj. Možná to lze vysvětlit skutečností, že se jedná o přísnější z obou možných způsobů adaptace a přístup k požadovanému povolání v hostitelském členském státu je tak ještě obtížnější.

102. S ohledem na obecnou systematiku směrnice 92/51 tedy nesmí být toto odchylné ustanovení čl. 4 odst. 1 písm. b) třetího pododstavce vykládáno příliš úzce.

103. Konečně je třeba uvést, že článek 4 směrnice 92/51 musí být jako ustanovení sekundárního práva vykládáno s ohledem na právo vyšší právní síly. To zahrnuje nejen dotčenou základní svobodu, nýbrž rovněž obecné právní zásady. V tomto ohledu je třeba připomenout zejména požadavky zásady proporcionality, kterou jsou členské státy povinny dodržovat jak v rámci provádění směrnice 92/51, tak v rámci použití vnitrostátních ustanovení. Tyto požadavky vyšší právní síly tedy mohou stanovit dodatečně hranici omezující prostor pro jednání členských států.

C – *Relevantní právní vlastnosti dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách ve Francii*

104. Provádění dobrovolných prodejů movitých věcí v dobrovolných dražbách je upraveno v článcích L.321-1 až L.321-4, L.321-8 a L.321-9 code de commerce.

105. Tato ustanovení upravují pouze dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách a nikoliv nucené prodeje ve veřejných dražbách stanovené zákonem nebo soudním rozhodnutím, které zůstávají monopolem soudních dražebních úředníků („commissaires priseurs judiciaires").

106. Dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách se mohou týkat pouze použitých věcí nebo věcí nových, pocházejících bezprostředně z výroby prodejce, pokud není ani obchodníkem, ani řemeslníkem, a tyto předměty lze prodávat jednotlivě nebo podle jednotkového množství.

107. Tyto dobrovolné prodeje ve veřejných dražbách jsou v zásadě prováděny obchodními společnostmi, jejichž předmět je omezen na oceňování movitého majetku, organizaci a provádění dobrovolných dražeb movitého majetku. Tyto společnosti jednají jako mandatáři nebo vlastníci zboží. Nejsou oprávněny nakupovat nebo prodávat přímo nebo nepřímo na svůj účet movitý majetek navrhovaný k prodeji ve veřejné dražbě. Tento zákaz se vztahuje rovněž na ředitele dražby, společníky a zaměstnance společnosti.

108. Tyto společnosti mohou vykonávat svou činnost teprve po získání povolení Conseil a musí poskytnout dostatečné záruky, pokud jde o jejich organizaci, technické a finanční prostředky, čest a odborné zkušenosti jejich dražebních úředníků, jakož i řádné prostředky k zajištění bezpečnosti operací pro své zákazníky. Jsou povinny jmenovat účetního a jeho zástupce.

109. Mezi jejich dražebními úředníky, společníky nebo zaměstnanci se musí nacházet přinejmenším jedna osoba mající požadovanou kvalifikaci pro vedení dražby nebo držitel diplomu nebo oprávnění uznané jako ekvivalent v této oblasti, za podmínek stanovených v nařízení Conseil d'État (článek L.321-8 code de commerce). Článek L.321-15 code de commerce stanoví trestní sankce za účelem zajištění dodržování určitých ustanovení, zejména těch, která se týkají připuštění k povolání a kvalifikačních podmínek.

D – *Povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách*

110. Členský stát má možnost využít odchylného ustanovení čl. 4 odst. 1 písm. b) třetího pododstavce směrnice 89/48 nebo 92/51 tím, že si vyhradí volbu mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti, pokud se jedná o povolání, jehož výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a jehož základ-

ním a nezbytným předpokladem je poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva. V důsledku toho je třeba přezkoumat, zda povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách tyto dvě podmínky splňuje.

1. Požadavky týkající se znalostí

111. Z relevantních ustanovení francouzského práva vyplývá, že činnost ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejné dražbě zahrnuje oceňování movitého majetku nabízeného k prodeji, jakož i organizaci a provádění prodejů ve veřejných dražbách. V tomto rámci ředitel jedná jako mandatář vlastníka majetku prodávaného ve veřejných dražbách.

112. Z tohoto popisu činnosti lze dovodit jednak, že ředitel dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách musí znát ustanovení francouzského práva týkající se prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, jelikož je to on, kdo provádí a organizuje prodeje ve veřejných dražbách, a jednak, že musí rovněž poskytovat právní rady vlastníkovi majetku, který má být prodán ve veřejných dražbách, jakožto mandatář posledně uvedeného.

113. Ovšem tyto závěry se zakládají na možném výkladu relevantních ustanovení francouzského code de commerce, který v žádném případě není závazný. Ustanovení německého obchodního zákoníku týkající se činnosti „Versteigerer" (dražební úředník) jsou například obdobná relevantním ustanovením francouzského code de commerce, nicméně v Německu se toto povolání nepovažuje za povolání zahrnující poskytování právních rad.

114. V důsledku toho je třeba za účelem lepšího definování činnosti ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách vzít v úvahu také další doplňující ustanovení, která poukazují na vztah k výkonu tohoto povolání, jako například normy upravující vzdělávání ředitelů dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách ve Francii.

115. Cílem odborného vzdělávání a přípravy k povolání je v zásadě příprava na výkon uvedeného povolání. Proto je obecně možné dovodit obsah povolání z obsahu vzdělání, které pro něj připravuje, a opačně. V projednávané věci je tedy třeba ověřit, zda právní vzdělání představuje podstatnou část vzdělání a přípravy k povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách.

116. Vzdělání a přípravu k povolání ředitele dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách upravuje nařízení č. 2001-650 a vyhláška. Jak již bylo vysvětleno při právním posouzení první otázky, v souladu s článkem 16 nařízení tvoří vzdělání a přípravu vysokoškolská část a adaptační období. Vysokoškolská část vzdělání zahrnuje diplom v oboru právo a druhý diplom osvědčující ukončení vzdělání odpovídající alespoň dvěma rokům vysokoškolského studia.

117. Obsah zkoušky umožňující přístup k adaptačnímu období je popsán v článcích 4 a 5 vyhlášky. Tato zkouška zahrnuje zkoušku z práva a zkoušku z umění, z nichž každá trvá čtyři hodiny. Vyhláška uvádí v příloze oblasti, které jsou předmětem zkoušky z práva. Jedná se o občanské právo, obchodní právo a právo dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách.

118. Podle článku 21 a násl. nařízení se samotné adaptační období skládá z teoretické a praktické části, přičemž praktická část se musí uskutečnit u společnosti provádějící dobrovolné prodeje ve veřejných dražbách nebo u soudně stanoveného dražebního úředníka.

119. Ze všech těchto předpisů vyplývá, že velká část vzdělávání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách spočívá v právním vzdělání: diplom v oboru právo, obsah zkoušky umožňující přístup k adaptačnímu období a obsah adaptačního období samotného. Z toho vyplývá, že ve Francii výkon tohoto povolání vyžaduje přesnou znalost francouzského práva.

2. Činnost

120. Ze znění čl. 4 odst. 1 písm. b) třetího pododstavce směrnice 92/51 vyplývá, že záleží na činnosti poskytování právních rad a nikoli na tom, zda se jedná o právnické povolání v úzkém slova smyslu.

121. Pokud by zákonodárce Společenství chtěl zahrnout všechna *právnická* povolání, zvolil by při přijímání směrnice obecnější formulaci, například „právnická povolání", která předpokládají přesnou znalost vnitrostátního práva. To by *a fortiori* platilo teprve tehdy, pokud by chtěl zahrnout *všechna* povolání, k jejichž výkonu jsou nezbytné právní znalosti.

122. Aby bylo možné rozhodnout, zda povolání ředitele dobrovolných prodejů

movitých věcí ve veřejných dražbách spadá pod čl. 4 odst. 1 písm. b) třetí pododstavec směrnice 92/51, je tedy třeba určit, jakou část zaujímá poskytování právních rad nebo právní pomoci v souhrnu všech úkolů, které toto povolání zahrnuje.

123. I kdyby srovnání s ustanoveními jiných členských států ukázalo, že odpovídající povolání nezahrnuje žádnou právní činnost nebo zahrnuje jen málo právní činnosti, nijak to není na újmu kvalifikaci dotyčného povolání ve Francii.

124. To vyplývá jednak z historie tohoto povolání, tj. z jeho původu. Povolání „commissaire priseur" (dražební úředník) pochází z doby po Francouzské revoluci. Tento historický vývoj vysvětluje, proč – na rozdíl od jiných zemí – je toto povolání ve Francii předmětem zvláštní právní úpravy a proč vyžaduje přesnou znalost francouzského práva a proč zahrnuje poskytování právních rad.

125. Ovšem v návaznosti na řízení pro nesplnění povinnosti Komise proti Francii, týkající se monopolu tohoto povolání na provádění prodeje ve veřejných dražbách ve Francii, bylo povolání „commissaire priseur" rozděleno na dvě: povolání „commissaire priseur judicaire" (soudní dražební úředník) a povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách. Posledně uvedený tedy řídí pouze dobrovolné prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách. Naproti tomu nucené prodeje stanovené zákonem nebo soudním rozhodnutím zůstávají monopolem soudních dražebních úředníků (commissaires priseurs judiciaires). Zajisté nelze francouzskou právní úpravu vysvětlit pouze historií. To ukazují úkoly dodnes spojené s výkonem tohoto povolání, což bude dále vysvětleno.

126. Nejprve je ale třeba ještě konstatovat, že podřízení profesním pravidlům a (disciplinární) odpovědnosti, která s nimi souvisí, nepostačuje k tomu, aby učinila použitelnými sporná odchylná ustanovení. V tomto ohledu je rovněž nedostatečný požadavek vysoce odborných znalostí a poradenské činnosti, která je s nimi spojena. Pouhá znalost právních předpisů a jejich dodržování, zejména občanského práva, také nepostačuje. Podmínka směřuje spíše k tomu, aby související poskytování rad představovalo část dotčené odborné činnosti.

127. Ze spisu vyplývá, že ředitel dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách radí a pomáhá oběma smluvním stranám, tedy kupujícímu a prodávajícímu. Přísluší mu zejména informovat účastníky o stavu práva, pokud jde o ochranu kulturních statků. Dále musí informovat prodáva-

jícího o právních problémech, které mohou vzniknout ohledně původu zboží. S tím se pojí povinnost informovat o právu duševního vlastnictví, o daňovém právu, zejména pokud jde o DPH, jakož i o pojistném právu z hlediska přepravy zboží.

128. Pokud jde o prodej v dražbě, ředitel je povinen vysvětlit právní otázky zadržovacího práva státu, organizace prodeje při nezaplacení vydražitelem a postup přihazování při dražbě s ohledem na jeho právní účinky.

129. Význam právní části dotčené činnosti je zdůrazněn tím, že článek 56 zákona č. 71-1130 ze dne 31. prosince 1971 [21] řadí toto povolání do skupiny právnických povolání.

130. Výtka, že Francie v rozporu s právem Společenství kvalifikovala při provedení směrnice povolání ředitele prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách jako „povolání zahrnující poskytování právních rad" a použila ustanovení o odchylce zneužívajícím způsobem [22], se tedy zdá být přehnaná.

131. Kromě toho je třeba zachovat skutečný cíl uvedených směrnic: cílem směrnic o uznávání diplomů není – na rozdíl od některých odvětvových směrnic – harmonizace vnitrostátních právních předpisů členských států v oblasti regulovaných povolání, nýbrž zajistit vzájemné uznávání diplomů. Toto uznávání je pochopitelně podřízeno určitým podmínkám, neboť vnitrostátní vzdělávání se liší a tento rozdíl ovlivňuje výkon povolání v hostitelském členském státě. Směrnice zároveň zaručují dodržování právního systému každého členského státu, který často vykazuje – jak je tomu v případě Francie – výrazné historické a kulturní zvláštnosti. Jelikož směrnice dávají každému členskému státu právo stanovit činnosti relevantní pro jednotlivá povolání, bylo by v rozporu s cílem uvedených směrnic srovnávat povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách s podobnými povoláními existujícími

21 — JORF ze dne 5. ledna 1972, s. 131.

22 — Viz Jacques Pertek, „Free movement of professionals and recognition of higher-education diplomas", *Yearbook of European Law*, sv. 12 (1992), s. 293, 320.

v jiných členských státech, aby se vytvořilo, pro účely práva Společenství, jediné povolání dražebního úředníka, které by sloužilo jako měřítko pro obdobná vnitrostátní povolání.

132. Sporný francouzský právní předpis týkající se povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách vznikl historicky a právně jako zvláštní a autonomní část francouzského práva o organizaci povolání a musí být přijímán jako takový.

E – *Mezitímní závěr*

133. V důsledku toho je na druhou otázku třeba odpovědět tak, že povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách musí být v souladu s vnitrostátními právními předpisy kvalifikováno jako povolání zahrnující poskytování právních rad ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. b) prvního pododstavce směrnice 92/51.

VI – Závěry

134. Z těchto důvodů navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky, které mu byly předloženy, takto:

„1. Směrnice Rady 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému pro uznávání odborného vzdělání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS, musí být vykládána v tom smyslu, že se vztahuje na činnost ředitele

dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách, tak, jak je upravena ve francouzském právu, pokud:

— toto povolání není ve Spojeném království regulováno a žadatel splňuje podmínky stanovené v čl. 3 prvním pododstavci písm. b) této směrnice, nebo

— pokud diplom ve smyslu této směrnice je ve Spojeném království stanoven pro přístup k tomuto povolání.

Vnitrostátnímu soudci přísluší ověřit, zda jsou uvedené podmínky splněny ve sporu v původním řízení, který mu byl předložen.

2. Povolání ředitele dobrovolných prodejů movitých věcí ve veřejných dražbách musí být, v souladu s vnitrostátními právními předpisy použitelnými v původním řízení, kvalifikováno jako povolání zahrnující poskytování právních rad ve smyslu čl. 4 odst. 1 směrnice 92/51."